

بیستمین کنفرانس اپتیک و فوتونیک ایران
و ششمین کنفرانس مهندسی و فناوری فوتونیک ایران
۸ تا ۱۰ بهمن ماه ۱۳۹۲ - دانشگاه صنعتی شیراز

کاواک نانوباریکه بلور فوتونی فابری - پرو با نانوباریکه سهموی و سری حفره‌های - هوای باریک شده

عاطفه محسنی فرد و احمد رضا دارائی

گروه فیزیک، دانشکده علوم، دانشگاه سیستان و بلوچستان، زاهدان

چکیده - در این مقاله، طول موج، فاکتور کیفیت و توزیع مد محبوس در کاواک نانوباریکه بلور فوتونی متشکل از چهار حفره-هوای باریک شده در طرفین کاواک سهموی، و آرایه نه تایی حفره-هوا آینه‌ها، مورد بررسی قرار گرفته است. طول موج مد مورد بررسی جهت تولید و تقویت در نانوکاواک با تغییر پارامترهای هندسی مختلف ساختار کاواک نانوباریکه بلور فوتونی انتخاب شد. تغییرات ثابت شبکه و تعداد حفره‌های آینه‌ای در نانوباریکه، تقویت فاکتور کیفیت مد را در پی دارد. وجود حفره‌های باریک شده، مد با کیفیت حدود ۱۰۴۰۰ را ایجاد نمود که به ازای کاهش ۲۵ نانومتری مکان ۴ حفره باریک شده طرفین نانوکاواک میسر گردیده است. نتایج نشان دادند که باریک شدن سهموی کاواک، در افزایش فاکتور کیفیت از طریق تمرکز بیشتر شدت مد در میانه و در نتیجه در کاهش حجم مدی و پراکندگی، مؤثر واقع می‌گردد.

کلیدواژه- بلور فوتونی، فاکتور کیفیت، نانوباریکه، سری حفره-هوای باریک شده، کامسول مولتی فیزیک.

Fabry-Pérot Based Photonic Crystal Nanobeam Cavity, With Parabolic-Nanobeam Accompanied by Taper Air-Holes

Atefeh Mohsenifard and Ahmadrza Daraei

Dept. of Physics, Faculty of Science, University of Sistan & Baluchestan, Zahedan

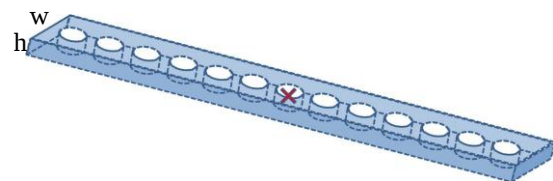
Abstract- In this paper, wavelength, quality factor (Q) and confined mode distribution in the photonic crystal nanobeam cavity containing tapers with 4 air-holes nearby parabolic form narrowed nanocavity with couple of 9 air-holes mirrors are investigated. A high-Q mode was chosen to be created and enhanced by changing structural parameters of the nanobeam cavity. Variation of lattice constant and tapers, and number of air-holes in the mirrors offer improvements in the quality factors. The Q-values as high as 10410 are obtained by hiring couple of the tapers which their 4 air-holes centers have 25 nm reductions in positions. The results showed that the increasing in the Q-values occur as a consequence of more concentration of mode in the combined parabolic shape nanocavity and air-hole centers displaced tapers, and therefore reduction in diffraction and modal volumes.

Keywords: Photonic Crystal, Fabry- Pérot, Quality Factor, Parabolic Nanobeam, Taper Air-Holes, COMSOL Multiphysics.

۱- مقدمه

نانوکاوک‌های بلور فوتونی ایجاد شده در محیطی شامل دی‌الکتریک- نیمرسانا، نور را در حجم کوچکی در مقیاس کسری از مکعب طول موج نور در محیط، محبوس می‌کنند [۱]. فاکتور کیفیت بسیار بزرگ مدها و حجم مدی کوچک در این نانوساختارها، کاربردهای جدید و گسترده‌ای را در حیطه‌های مختلف مانند لیزرهای با آستانه پایین، اپتیک غیرخطی، تحقق آزمایشات الکتروپدینامیک کوانتومی کاواک در محیط مواد حالت جامد و فیبر مخابرات نوری دارند [۲-۴].

ساختار نانوباریکه بلور فوتونی، همان‌طوری که در طرحواره شکل ۱ نشان داده شده، دارای آرایه تناوبی از حفره‌های هوا (air-holes) در یک تیغه موجبر نیمرسانای طویل با سطح مقطع مستطیلی به پهنای w و ارتفاع h کمتر از نیم طول موج، است.

شکل ۱: طرحواره یک نانوباریکه بلور فوتونی، که دارای آرایه تناوبی از حفره‌های هوا در یک تیغه موجبر نیمرسانای طویل با سطح مقطع مستطیلی به پهنای w و ارتفاع h کمتر از نیم طول موج، است.

یک نانوکاوک را می‌توان با برهم‌زدن نظم در آرایش تناوبی حفره‌های هوا و ایجاد نقص، در مرکز موجبر بلور فوتونی ایجاد نمود [۲-۵]. این نقص، می‌تواند به طور ساده به صورت جابجا شدگی چند حفره هوا در جهت دور شدن از مرکز کاواک باشند، و یا مثلاً مطابق شکل ۱، از حذف یک حفره- هوا از چینگی شدن (علامت‌گذاری شده با ضربدر) بدست آید که فضای ایجاد شده، نانوکاوک را تشکیل می‌دهد. اندازه موجبر و ابعاد شبکه بلور فوتونی طوری طراحی شده‌اند که مد منتشر شده در موجبر در ناحیه گاف نواری انرژی بلور فوتونی متشکله قرار گیرد.

نور در درون نانوکاوک بر دو مبنا محدود می‌شود؛ در امتداد محور موجبر، توسط آرایش دوره‌ای حفره‌های هوا (بازتاب پراگ) که منشاء گاف نواری فوتونیک ساختار است، و در جهت عمود بر موجبر توسط اختلاف ضریب

شکست در سطح مشترک هوا-نیمرسانا-هوا در طرفین و بالا و پایین (بازتاب داخلی کلی) [۹-۱۱].

از پارامترهای مهم در این نوع ساختارها، فاکتور کیفیت (Q) مدها است؛ که کمیتی بدون بعد بوده و چگونگی محدود شدن فوتون‌ها درون کاواک را به خوبی توصیف نموده و برای محاسبه آن، از رابطه (۱) استفاده می‌شود:

$$Q = \omega_0 / \Delta\omega \quad (1)$$

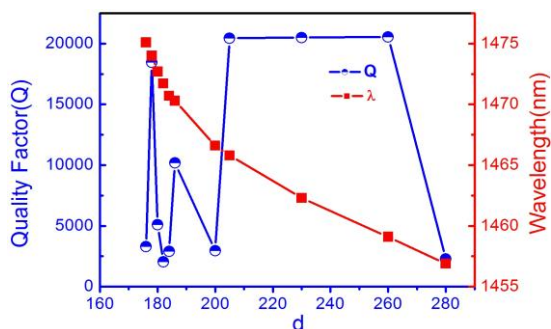
که ω_0 فرکانس تشدید مد و $\Delta\omega$ پهنای قله مد در نصف ارتفاع ماکزیمم است [۷-۵].

۲- نانوباریکه بلور فوتونی با حفره‌های باریک‌شده

ساختار نانوباریکه بلور فوتونی در این مقاله، شامل یک ردیف از حفره‌های هوا است که در طول یک موجبر فوتونی به پهنای 500 nm ایجاد شده و دارای ضریب شکست مؤثر $3/19$ می‌باشد.

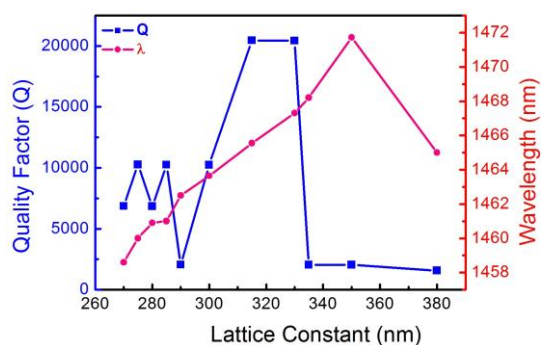
در این مقاله، قطبش TE مورد مطالعه بوده است. مقادیر فاکتور کیفیت زیاد بدست آمده، وابسته به انتخاب صحیح پارامتر حفره‌ها، که شامل قطر حفره‌ها، فاصله دوره‌ای حفره‌های آینه‌ای، اندازه مختلف ثابت شبکه و قطر حفره‌ها در بخش باریک شده و طول کاواک است. تعداد حفره‌های دوره‌ای باریک‌شده در اطراف کاواک (N_{TI}) به ۴ عدد بهینه‌سازی شده است. ساختار در نظر گرفته شده، شامل یک تک حفره باریک شده در ناحیه دور از کاواک ($N_{TO}=1$) در طرفین و آینه‌ها شامل ۴ حفره دوره‌ای با قطر (d)، 180 nm و ثابت شبکه (a)، 350 nm می‌باشد. مقدار فاکتور کیفیت 3440 محاسبه گردیده و طول موج مد تشدید $1583/9 \text{ nm}$ و پهنای در نصف ارتفاع ماکزیمم قله مد (FWHM) $0/46 \text{ nm}$ ، برای کاواکی به طول 390 nm بدست آمده است. برای کاواک‌هایی به طول 415 nm ، 440 nm ، 465 nm ، 490 nm ، مقادیر فاکتور کیفیت محاسبه شده به ترتیب 3500 ، 2800 ، 2210 ، 1010 بدست آمده است. با توجه به شکل ۲، فاکتور کیفیت با تغییر طول کاواک از 390 nm تا 415 nm افزایش و از 415 nm تا 490 nm کاهش یافته است. همچنین، برای کاواک‌هایی با طول مختلف با افزایش گام‌های 25 nm ، جابه‌جایی غیریکنواخت مد محبوس به سمت طول موج‌های کوچکتر به ترتیب $1558/6$ ، $1532/4$ ، $1506/8$ و $1483/2 \text{ nm}$ نانومتر مشاهده می‌شود.

نانومتر، تغییرات نوسانی داشته و بعد از آن افزایش و تثبیت یافته و در مقدار $d=280$ nm دوباره کاهش می‌یابد. بیشترین مقدار فاکتور کیفیت حدود 20550 در طول‌موج 1459.1 nm و کم‌ترین مقدار آن 1850 nm در طول‌موج 1474 nm اتفاق می‌افتد.

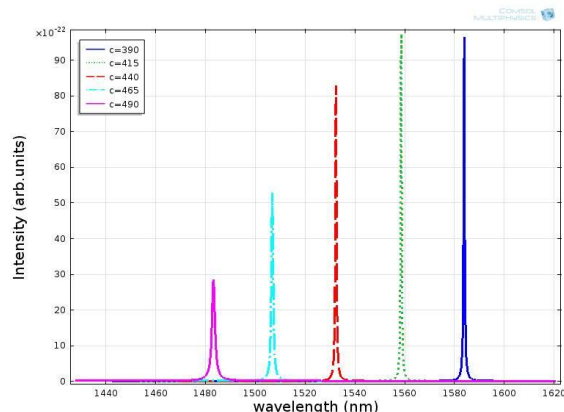
شکل ۴: تغییرات طول‌موج و فاکتور کیفیت مد پایه برحسب تغییرات قطر حفره-هوا در آینه با تعداد $N=5$.

در شکل ۵، نمودار وابستگی افزایشی طول‌موج مد پایه برحسب تغییرات ثابت شبکه حفره‌ها در آینه‌های طرفین را نشان می‌دهد. افزایش طول‌موج تا ثابت شبکه 350 nm ادامه یافته و فقط در مرحله پایانی کاهش می‌یابد، که دلیل آن را می‌توان به تغییر مرتبه مد نسبت داد. همان‌گونه که مشاهده می‌شود، فاکتور کیفیت مد پایه در ناحیه $a=310-330$ nm دارای مقادیر افزایش‌یافته‌ای با مقدار بیشینه تقریباً 20430 در طول‌موج $1465/55$ nm، به ازای $a=315$ nm می‌باشد.

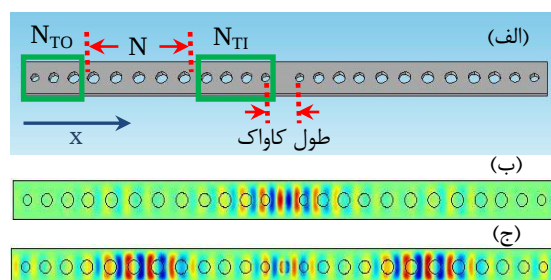
شکل ۵: تغییرات طول‌موج تشدید و فاکتور کیفیت مد پایه برحسب تغییرات ثابت شبکه حفره‌ها در آینه‌های طرفین با $N_{TO}=4$ و $N=5$.

برای مد دوم هم همانطوری که در شکل ۶ نشان داده شده، با افزایش قطر حفره‌ها در آینه‌ها، طول‌موج مد‌ها کاهش می‌یابد، ولی فاکتور کیفیت روند افزایشی را تا میزان حدود ده برابر، طی می‌کند.

شکل ۶: طیف شدت و طول‌موج‌های مدهای شبیه‌سازی شده برای کاواک‌هایی با طول 300 الی 490 نانومتر، با انتخاب بهینه $N=4$ ، $N_{TO}=1$.

در شکل ۳-الف، طرحواره یک نانوباریکه بلور فوتونی با سه حفره-هوا باریک شده در ناحیه دور از کاواک ($N_{TO}=3$) و در شکل ۳-ب و ج، الگوی دوبعدی مؤلفه S_x بردار پوینتینگ مد پایه و مد مرتبه دوم با استفاده از نرم‌افزار کامسول با روش المان محدود در حوزه فرکانس، نشان داده شده است.

شکل ۳: الف) طرحواره ساختار یک نانوباریکه بلور فوتونی با $N=5$ ، طول کاواک 440 nm و $N_{TO}=3$ ؛ الگوی دو بعدی S_x (ب) مد پایه (ج) مد مرتبه دوم.

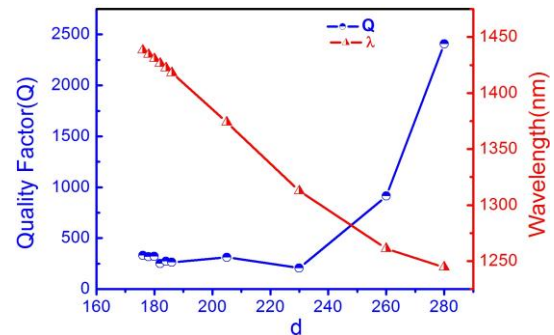
همانطور که در شکل دیده می‌شود، مد پایه دارای قله‌های تمرکزی در ناحیه میانی کاواک بوده در حالی که شدت موج برای مد مرتبه دو در این ناحیه میانی کاهش یافته ولی تمرکز آن در ناحیه آینه‌های طرفین واقع می‌گردد.

در ادامه تحقیق، برای ساختار $N_{TO}=4$ و $N=5$ ، قطر پنجم حفره-هوا در آینه دو طرف کاواک تغییر داده شده و نتایج در شکل ۴ نشان داده شده است. همانطوری که دیده می‌شود، با افزایش قطر حفره‌ها تا $d=280$ nm، روند کاهشی برای طول‌موج‌های مد پایه مشاهده می‌شود. در این وضعیت، فاکتور کیفیت به ازای قطرهای تا 200

زیادی برخوردار است. فاکتور کیفیت ماکزیمم ساختار مورد بررسی قبل از بهینه‌سازی، دارای مقداری در حدود ۳۵۰۰ بوده و هنگامی که ثابت شبکه و شعاع حفره‌های مجاور کاواک نانوباریک و طول کاواک تغییر داده شد، باعث کاهش اتلاف شده و در نتیجه فاکتور کیفیت به مقدار بسیار قابل اشاره‌ای در حدود ۲۰۵۵۰ افزایش یافت. تغییر تعداد سری حفره-هوای باریک‌شونده انتهایی از $N_{TO}=1$ به دو، سه، و چهار و همچنین افزایش تعداد حفره‌ها در آینه‌ها، منجر به مزید کاهش پراکندگی شده و اگرچه به‌طور ضمنی و جزئی حجم مدی واقعی کاواک را کمی می‌افزاید، نهایتاً باعث افزایش قابل ملاحظه فاکتور کیفیت گردیده است.

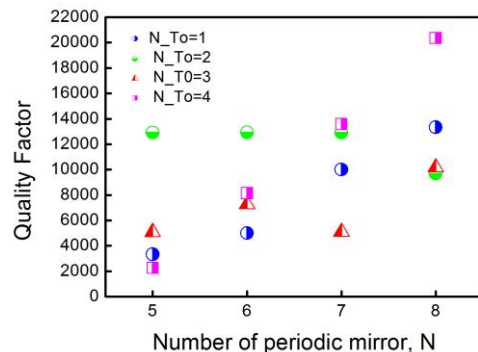
مراجع

- [1] J. D. Joannopoulos, S. G. Johnson, J. N. Winn, R. D. Meade, *Photonic Crystals - Molding the Flow of Light*, Princeton University Press, 2nd Ed. (2008).
- [2] R. Ohta et al., Strong coupling between a photonic crystal nanobeam cavity and a single quantum dot, *Appl. Phys. Lett.*, 98, 173104 (2011).
- [3] Y. Gong et al., *Nanobeam photonic crystal cavity quantum dot laser*, *Optics Express*, 18, No.9, 8781-8789 (2010).
- [4] B-H. Ahn, J-H. Kang, M-K. Kim, j-h. Song, B. Min, K-S. Kim, and Y-H. Lee., *One dimensional parabolic-beam photonic crystal laser*, *Optics Express*, 18, No. 6, 5654-5660 (2010).
- [5] M. Lončar et al., *High Quality Factor Photonic Crystal Nanobeam Cavities and Their Applications*, Conference IPNRA, Integrated Photonics and Nanophotonics Research and Applications (2009).
- [6] P. B. Deatare, M. W. McCutcheon, I. W. Frank, M. Khan et al., *Coupled photonic crystal nanobeam cavities*, *Appl. Phys. Lett.*, 95, 031102 (2009).
- [7] S. Meesala, *Photonic crystal nanobeam cavities physics, fabrication, experiments and applications*, Harvard School of Engineering and Applied Sciences (2011).
- [8] C. Schriever, C. Bohely, J. Schilling, *Numerical investigation of taper parameters for high Q infiltrated nanobeam slot microcavities*, *Photonics and Nanostructures - Fundamentals and Applications* 10, 312-318 (2012).
- [9] P. Velha, E. Picard, T. Charvolin, E. Hadji, J. C. Rodier, P. Lalanne, D. Peyrade, *Ultra-High Q/V Fabry- Pérot microcavity on SOI substrate*, *Optics Express*, 15, No. 24, 16090-16096 (2007).

شکل ۶: تغییرات طول موج و فاکتور کیفیت مد دوم برحسب تغییرات قطر حفره‌ها آینه‌ای با $N = 5$.

در شکل ۷، مقدار فاکتور کیفیت برحسب تعداد حفره-هوای دوره‌ای مندرج در آینه‌ها برای یک، دو، سه یا چهار حفره باریک‌شده در ناحیه دور از کاواک نمایانده شده است. برای $N_{TO} = 4$ و ۱، با افزایش تعداد حفره-هوای آینه‌ها از ۵ به ۸، روند بهینه‌سازی مقدار فاکتور کیفیت با افزایش قابل ملاحظه تا حدود ۱۰ برابر دیده می‌شود، و این در حالی است که برای $N_{TO} = 3$ و ۲ مقدار فاکتور کیفیت اگرچه با مقادیر زیادتر و قابل اشاره‌ای آغاز گردیده، ولی دارای افت‌وخیز و حتی کاهش نیز است.

شکل ۷: فاکتور کیفیت بر حسب تعداد آینه‌های دوره‌ای برای یک الی ۴ حفره باریک‌شده در ناحیه دور از کاواک
 $a = 35 \cdot nm$, $c = 44 \cdot nm$, $d = 182 \cdot nm$ و

۳- نتیجه‌گیری

در این مقاله، افزایش مقادیر فاکتور کیفیت نانوکاوک‌های متشکله در ساختار نانوباریک بلور فوتونی و بهینه‌سازی آن، مورد بررسی قرار گرفته است. بلورهای فوتونی به تغییر قطرهای حفره-هوا بسیار حساس هستند و با تغییری کوچک در قطر حفره‌ها، فاکتور کیفیت به میزان زیادی تغییر می‌یابد؛ بنابراین بهینه‌سازی آن از اهمیت